

de. Men, som det snabbt skulle visa sig, ingenting är så utsatt för förändringens vind som en stor daglig tidning.

Författaren håller sig i det stora hela till en kronologisk ordning. Den första tiden, juli 1940 till hösten 1941, då man skulle "hålla ögonen öppna och krutet torrt", skildras kanske litet väl knapphändigt men korrekt. Det var en mörk tid, en tid då många med Ivar Anderson ibland var nära förtvivlan inför de mörka perspektiv för Sverige, som skymtade. Senare blev allt lättare. Betydligt bredare blir framställningen, när författaren kommer in på Finland, utan tvivel avspeglade huvudredaktörens speciella intresse för detta land.

Efterkrigstiden, de tio åren efter 1945, be-

handlas mera utförligt, naturligt redan med tanke på att källorna då flutit ymnigare. Av särskilt intresse är skildringen av tidningens hållning till den ekonomiska politik, som fördes av den socialdemokratiska efterkrigsregeringen, och som – till Sveriges skada – bar Wigforss' signum. Ett annat ämne av speciellt intresse under denna tid är tidningens och Ivar Andersons relationer till högerpartiet. Att det kom till slitningar och i vissa fall konflikter har man vetat förut. Författaren ger intressanta detaljer. Svenska Dagbladet redigerades självständigt.

Allt som allt är Elisabeth Sandlunds bok ett värdefullt bidrag inte endast till Sveriges moderna tidningshistoria utan till vår samtids-historia.

KURT HOLMGREN

Svensk diplomat och krigets ryssar

Det är inte ovanligt att äldre män med ett intressant yrkesliv bakom sig tar sig före – efter pensioneringen eller under lediga luckor i arbetslivet – att skriva ihop sina hägkoms-ter från viktiga faser under de gångna åren. Det är å andra sidan inte säkert, att det skrivna lämpar sig för tryck och utgivning; till en början är det påfallande, hur färglösa skribenter författarna ifråga – vare sig näringslivspampar eller höga byråkrater – ofta är. Men härtill kommer, att ekonomiska eller socialt-administrativa ämnen, vilka – när det hände – tedde sig nog så centrala och spännande, efter något decennium framstår som grått intresselösa av den art att endast närstående eller enstaka specialister är hågade att ordentligt tillgodogöra sig dessa papper.

Två kategorier skribenter är dock genom-snittligt på en högre intressenivå: politiker och diplomater. Inom politikergruppen räcker det att erinra om sådana ännu lästa författare som representationsreformens Louis De Geer och det demokratiska genom-brottets Johannes Hellner – för att nu inte nämna Oscar II:s memoarer. Även Wigfors' minnen och Sven Andersson – försvars- och utrikesminister – bör kanske noteras i sam-manhanget. För diplomaternas del är Carl Fleetwoods minnesbilder från 1880–90-talen väl det bästa exemplet från tiden före världskrigen. Från sista tiden har två diplo-matbröder Hägglöf tillvunnit sig välförtjänt uppmärksamhet. Gunnar Hägglöfs verk har förut uppmärksammats i Svensk Tidskrift –

nu skall här omnämnas den yngre brodern Ingemar Hägglöfs arbete "Mina år med ryssarna" – med dubbeltiteln "Berätta för Joen" (förf:s sonson).

Ingemar Hägglöfs bok härrör från den tid i slutet av andra världskriget, då han ännu var yngre ämbetsman och vanligen ej i ledande funktion. Möjligen hör Stalintidens Ryssland till sådant som dagens svenskar är måttligt intresserade av. Det hindrar ej att boken – ej minst den livliga skildringen av krigets Moskva – är i hög grad läsvärd; dessutom – som rysk politik i dag ter sig – är denna politik ej olik attityden mot Norden på 1940-talet, därför borde få människor vara ointresserade av Stalintidens händelser. Påpekas bör också, att Hägglöf besitter en påfallande ledig berättarkonst, en förmåga att göra även relativt likgiltiga ting ur det förgångna intressanta och roande.

Boken inledes med en utförlig redogörelse för förf:s och hans hustrus resa till tjänstgöring i Ryssland: man måste under kriget (1943) göra en lång omväg – via Berlin, Wien, Istanbul, Ankara, Baku, Astrakan. Det är typiskt för Hägglöfs berättarskicklighet, att även detaljerna från denna resa för fyrtio år sedan, i trakter långt från svensk intressesfär, ter sig givande och roande. Sedan följer ett kapitel om livet i Kujbysjev 1943–44 – en stad vid Volga dit utländska beskickningar och många ryska centralorgan evakuerats under tiden för det tyska trycket mot Moskva. Här liksom under den följande sejouren i Moskva gives – utom mycket annat – livliga porträtt av förf:s svenska och utländska kolleger; ej minst upplysande är bilden av beskickningschefen Assarsson, en originell och verksam person, son till en känd Lundaprofessor. Assarsson blev som bekant av ryssarna tvingad lämna Moskvaposten. Där efterträddes han för övrigt av en annan professorsson, denna gång ett teologbarn från Uppsala, Staffan Söderblom.

Med avseende på Hägglöfs personbilder må framhållas en svårighet, som möter alla memoarförfattare, vilka vill publicera sina iakttagelser tämligen nära det skildrade skeendet, den nämligen att det är svårt att ge en riktig bild av samtiden utan att draga fram misstag och svagheter hos kolleger och ledare, rent ut sagt utan att kritisera chefer och

kamrater. Sådant är känsligt: det är obehagligt att draga fram ännu levande (eller nyligen avlidna) kollegers felsteg och brister. Hägglöf har taktfullt undvikit sådant skriveri – med det enda undantaget att en kunnig ekonomkollega får en tendens till lättja exponerad.

Det sakligt värdefullaste avsnittet av Hägglöfs bok är redogörelsen för hans stora ärende med ryssarna efter hemkomsten till Stockholm i november 1945 – under arbetet på UD:s handelsavdelning – alltså med det stora kreditavtalet med Ryssland. Det går inte att i en kort recension tala närmare om denna miljardaffär. Ett par påpekanden i anslutning till Hägglöfs skildring må emellertid göras. Först kan framhållas, att saken är ett utmärkt exempel på det inflytande, som dugliga, vanligen icke partiengagerade ämbetsmän kan utöva även inom känsliga politiska gebit. Den som särskilt verkade för ryssavtalet var nämligen bla dåvarande chefen på UD:s handelsavdelning Rolf Sohlman, gift med en ryska men vederligen ej särskilt kommunistisk allmänpolitiskt sett. Han tycks ha menat, att det ryska kreditavtalet skulle vara en utmärkt inledning till de ekonomiska förbindelser med grannen i öster, som vi rimligen borde bemöda oss om. Att regering och borgerliga partier kom att acceptera idén kan rimligen förklaras på ett sätt, som Hägglöf taktfullt underlåter att beröra: svensk opinion hade dåligt samvete för de eftergifter, vi under den tyska framgångens tid nödgats göra mot nazistiska önskemål (tyska trupptransporter genom Sverige etc) och var därför beredd att visa tillmötesgående mot segrarmakterna; bland dessa var Ryssland den oss närmast liggande.

Att Hägglöfs skildring både av ryssavtalet och av annat, tex konflikten Finland–Ryssland, ter sig sannfärdig och korrekt kan till en del förklaras av att han – som han uppger – tämligen permanent förde dagbok över sitt arbete; härigenom har han fyrtio år senare kunnat rekonstruera viktiga händelser och ge konkreta detaljer därom.

Det sagda leder till slutsatsen att man här har att göra med en mycket läsvärd bok, dessutom allmänt underhållande på ett sätt som få diplomater eller andra ämbetsmän kan tänkas i stånd att prestera.